

ÉRTÉKMENTŐ SZENVEDÉLY c. kiállítás az Iparművészeti Múzeumban

2008. január 21-én nyílt meg az Iparművészeti Múzeumban az „Értékmentés szenvedélye” kiállítás, amely száz éves hagyományt elevenített fel s magyar műtárgyakat mutatott be a magángyűjteményekből.

A modern és jelenkori művészet keretében kiállításra kerültek ex librisek is – s nagy örömeinkre a Kisgrafika Barátok Köre tagjainak gyűjteményéből válogattak és állítottak ki.

100 évvel ezelőtt – 1907-ben – rendezett utoljára az Iparművészeti Múzeum a magángyűjtők számára átfogó kiállítást, s most ezzel a kiállítással, a centenáriumi eseménnyel köszöntötte 2008-ban a múzeum a Magyar Kultúra napját.

A felsorolt grafikusművészek alkotásai szerepeltek a kiállításon: Baász Imre, Bardócz Lajos, Bálint Ferenc, Cseh Gusztáv, Deák Ferenc, ifj. Feszt László, Hervay Katalin, Kass János, Kazinczy Gábor, Müller Árpád, Olexa József, Vén Zoltán, Xantus Géza.

Külföldi művészek: Baramov Robert (Bulgária), Hamanishi Katunori (Japán), Kulhanek Oldrich (Csehország), Kalinovich Konstantin (Ukrajna), Ondreicka Karol (Szlovákia), Penkov Edward (Bulgária), Richter Marina (Csehország), Werner Josef (Németország).

A kiállító gyűjtők névsorát 2007/4. számunkban közöltük Horváth Hilda tollából.

A múzeum nemes támogatók bevonásával 2008. április 12-én a kiállítás keretében jótékonyági akciót rendezett, amelynek célja az volt, hogy a művészek által felajánlott képeiket árverésre bocsátották és annak bevételét nemes célra: a múzeum gyűjteményében lévő két ritkaság számba menő zongorát, egyik az 1800-as évekből származó ERARD, amilyen Haydn játszott, a másik az 1898-ban készült PLEYEL, amelyen Chopin művei csendültek fel, felújíthatók.

Az árverés előtt Szilasi Alex zongoraművész bemutatta és megszólaltatta a múzeum Pleyel zongoráját.

A nemes cél – a jótékonyági árverés a zongora restaurálására – megkívánja, hogy a képeket felajánló művészeket is megismerjük: Nádler István, Dráher János, Szépfalvi Ágnes, Schéffer Anna, Kun Éva, Bak Imre, Soós Tamás, Mulasics László, Haraszy István, Haraszy Zsófia, Jermakov Katalin Tóth Zoltán, Smetana Ágnes, és a felajánló képzőművészek: Szemereki Teréz, Fehér László, Klimó Károly, Barabás Márton, Fehér László.

Az árverés sikeres volt, amiért köszönetét fejezte ki a múzeum a mecénásoknak, a kiállítóknak és a szervezőknek.

Mi külön köszönetünket fejezzük ki *Dr. Horváth Hilda* muzeológusnak (szakmai koncepció/projektvezetés), hogy a KBK tagjai is részt vehettek ezen a nagyszerű kiállításon.

Mayer József

SZLOVÉNIÁBAN dr. prof. *Rajko Pavlovec*, a szlovén egyesület titkára két helyen is állított ki gyűjteményéből. Az egyik Logatec városában, míg a másik a kromberki Vármúzeumban volt. Szintén Logatecban volt Salamon Árpádnak, egyesületünk tagjának önálló kiállítása, ahol csak irodalommal, könyvtárakkal és írókkal foglalkozó ex libriseit állította ki. Ezek között magyar vonatkozásúak is voltak.

Egy celjei galéria kisgrafikát készítő magyar művészeket hívott meg. Egyheti ott létük alatt (vagy akár már előbb is) 6-6 lemez elkészítése után 24-24 nyomatot kell leadniuk. A metszetek nagysága max. 15×10 cm lehet. Az idén a következő

magyar grafikusok kaptak meghívást: László János, Tamus István, Szepessy Béla Szilágyi Imre valamint e sorok írója.

Salamon Árpád

Az ÚJ EMBER hetilapban (2008. június 8.) hosszabb és igen alapos cikk emlékezik meg Dalos László tollából Fery Antal grafikusművészről A százesztendő címével.

FELHÍVÁS

A készülő Széchenyi katalógus összeállításához kérem a tisztelt gyűjtőtársadalom segítségét.

Vajer Lajos, majd Rózsa Gyula összeállította a Széchenyi Istvánról készült ábrázolások – festmények, metszetek, nyomatok – sorát 1900-ig. A munkának lenne folytatása a grafikai lapok, illusztrációk, karikatúrák képeinek, adatainak összegyűjtése, közlése a képek méretétől függetlenül.

A második részben a gyűjtési kör kiterjed Széchenyi munkássága, vele kapcsolatba hozható tevékenység ábrázolására.

A lapokat megvásárolnám, örömmel vennék jó minőségű másolatot, mely közölhető.

Minden segítséget előre is köszönettel veszek.

Egervölgyi Dezső, 8420 Zirc, Alkotmány u. 33/B.

LAPSZEMLE

A Helsinkiben megjelenő EXLIBRIS UUTISET 109. számában megemlékeznek a finn egyesület nemrég elhunyt tiszteletbeli elnökéről. *Matti Verho* (1925-2007) az Egyesült Államokban vesztette életét, amikor ott élő leányát meglátogatta. Hivatása szerint nyomdász volt, aki korán tagja lett a finn exlibris-egyesületnek. Tevékenyen vett részt a finn ex libris történetét megörökítő katalógus összeállításában. Az általa készített 23 ex librisről a lap következő számában közöltek méltatást.

Egy további írás az ógermán rovásírást, runákat tartalmazó kövek kisgrafikai ábrázolásáról szól 9 illusztráció kíséretében. A szerző szerint 2000 évvel ezelőtt Itáliában tűnt fel ez az írásmód, Európa északi országaiban a XIX. századig volt használatban. – Figyelemre méltó a lapnak az a cikke is, mely gumi-bélyegzők ex librisként történő felhasználását hozza szóba.

Végül egy gyűjtő hozzászólásában azt panaszolja, hogy az ex libriseket tartalmazó csere-levelek gyakran válasz nélkül maradnak és csak kivételes esetben keresik fel gyűjtők egymás gyűjteményét.

Az előbbieken említett finn lap 110. száma köszönti a 60 éves *Lembit Löhmus* észt grafikust, akinek munkássága a magyar gyűjtők körében is ismert. Ebben a folyóiratban először jelent meg külföldi lapszemle, mely – feltehetőleg a mi példánk nyomán is – szinte valamennyi szaklapban megtalálható már. Az említett szám lapunk tavalyi 3. számát ismerteti.

A szlovén OBVESTILA 176. száma beszámol *Salamon Árpád és Heda* kiállításáról, melyet a Postumia melletti Laze helységben rendeztek. – Városuk, Komenda Most neve már többször szerepelt lapszemléinkben. A múlt gyakorlatát folytatva ismét megrendezték a gyermek-exlibrisek kiállítását.

A dán EXLIBIBRIS NYT 2008/1 számában *Klaus Rödel* a 2008-as esztendő beköszöntébe alkalmából készült, legsikerültebb grafikákból 9 darabot méltat, képeik közlésével. Köztük láttuk *Vén Zoltán* egyik újabb metszetének képét, mely „az alagút végét” ígéri. Képe előző számunkban látható.

A másik dán folyóirat, a NORDISK EXLIBRIS TIDSSKRIFT 2008/1. száma mindössze két cikket tartalmaz. Az első a Prágában elhunyt cseh grafikusról, *Jaroslav Kaiser*-ről (1919-2006) szól. Kisgrafikai műveinek száma 244, ezek főként színes szerigráfiák (szitanyomatok). A második cikk egy most felfedezett német tehetségről szól. Közölt fényképe alapján csinosnak mondható hölgyünk neve *Susanne Theumer*. 1975-ben született és 1993-ban szerezte diplomáját Halléban. Alkotásjegyzéke 30 lapból áll, ezek technikáját nem közölték. Feltehetően rézmetszetein szálkás, könnyed vonalakkal megrajzolt alakok láthatók. Képben is bemutatott 11 alkotása nagyon emlékeztet Stettner Bélánk szikár modelljeire.

A NORDISK EXLIBRIS TIDSSKRIFT 2008/2. számának első cikke a Pekingben rendezendő kongresszusról szól. Szerzője megemlíti, hogy ez lesz a harmadik olyan kisgrafikai találkozó melyet Európán kívül rendeznek, az 1992-es sapparói és a 2000-ben Bostonban rendezett F.I.S.A.E. kongresszus óta. Az írás szerint e sorban a negyediket ugyancsak Európán kívül rendezik, ugyanis Ankara Törökország közepén, Ázsiában fekszik.

Klaus Rödel 15 oldalas cikke teszi ki a lap majdnem teljes terjedelmét. A neves dán szakíró számba veszi a 2007-ben Lengyelországban megrendezett jelentős kiállításokat. A közel 40 színes illusztrációt is tartalmazó írás a Malbork, Gliwice, és Ostrov Wielkopolski városokban bemutatott anyagról szól. A képek szerint igen színvonalasnak tekinthető tárlatokról némi mélabúval említi meg a szerző, hogy ezekre a jól sikerült rendezvényekre olyan időben került sor, amikor hazája, Dánia egyesülete az életben maradásért küzd. A kiadvány képei között szerepel *Vén Zoltán* „Leiter Jakob” c. metszete is a malborki tárlatról.

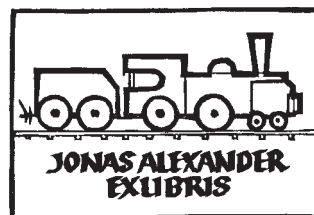
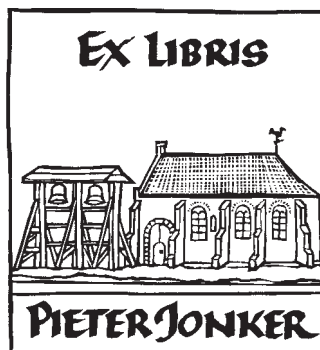
A THE NIPPONEXLIBRIS ASSOCIATION NEWSLETTER 142. száma a Sanghaiban létesült LU XUN MÚZEUM exlibris gyűjteményét ismerteti. A névadó 1930 körül kezdett gyűjteni, főként fametszeteket. Ezekkel kívánta népszerűsíteni a gyűjtést. Szerinte ugyanis a könyvjegyek „békés fegyverek a tanulatlan nép politikai forradalmához”. Az itt őrzött grafikák számát nem közlik, de 6 fénykép mutatja az épületet és a művek tárolási módját. *Haran* úr a japán egyesület elnöke volt egy ideig. Nevéhez fontos kiadvány fűződik. Ő állította össze azt a kézikönyvet, mely az ex librisről náluk megjelent könyveket és cikkeket foglalja össze. Gyűjteményét egy könyvtárra hagyta. Ebben kiemelkedő jelentőségű a pillangókat ábrázoló kisgrafikák gyűjteménye. Ezekből tucatnyinak képét is közlik.

A Bécsben megjelenő MITTEILUNGEN DER Ö.E.G. 2008/1. száma vezércikkben köszönti a 90 esztendő *Rudolf Tothot*. Az osztrák Nemzeti Bank acélmetsző művésze 45 éven át dolgozott a bankjegynyomdában. Emellett 197 bélyeg készítése is fűződik nevéhez. A professzor jelenleg Bécs egyik kerületében, Grinzingben tölti nyugdíjas éveit.

A tübingiai Burgk múzeumában rendezték meg decemberben *Ottmar Premstaller* életmű kiállítását. „A német nyelvterület legismertebb exlibris művésze” eddig 830 könyvjegyet

készített. Alkotásjegyzékében összesen 1073 mű szerepel. A várbeli lovagteremben 500 olyan ex librist is kiállítottak, melyek az osztrák egyesület egykori elnöke nevére készültek.

**PH-DR. JING-IVO PROKOP
EX LIBRIS**

Ottmar Premstaller linómetszetei, X3

2007-ben ünnepelte 90 éves fennállását a Václav Hollárról elnevezett grafikai társaság, melyet Csehországban alapítottak a nagy grafikus emlékének ápolására. Szellemében a grafikusutánpótlás több nemzedéke nőtt fel. A főként cseh művészek részvételével működő egyesület alapítása óta mintegy 150 egyéni és kollektív kiállítást rendezett. A kommunista éra alatt hallgatásra volt kényszerítve, de 1989 óta mintegy 160 taggal működik a művészi nyomtatott grafika e patinás társasága.

A korábbi főszerkesztő nyugalomba vonulása után új, pompás köntösben, 50 oldalnyi terjedelemmel, *Karl Vissers* szerkesztésében jelent meg BOOKMERK 25. száma. Első írásából megtudjuk, hogy a belga egyesület fennállásának 50. évfordulóját ez év áprilisában ünneplik meg. Egy további cikk az előző főszerkesztő, *Luc Van den Briele* életpályáját ismerteti, öt legszébb könyvjegyének színesben történő közlésével. A továbbiakban több belga grafikus bemutatása található, néhány pompás, színes kép kíséretében (Itt említjük meg azt az örvendetes tényt, hogy egyre több kisgrafikai szaklap jelenik meg színes illusztrációkkal. Talán egyszer általános lesz ez a gyakorlat, amikor már azt kell lapszemlénkben szóvá tenni, amikor csak fekete-fehér képek érzékeltetik a valóban színpompás grafikákat.)

Huszonöt könyvjegy színes fényképét is tartalmazza a MITTEILUNGEN DER D.E.G. című német folyóirat 2008/1. száma. Hírvonatukból megtudtuk, hogy a Goethe emlékére

készült kisgrafikából kiállítás nyílt Kronach város zsinagógájában. Tizenhárom ország 43 alkotójának 285 lapját állították ki abból az alkalomból, hogy Goethe 210 évvel ezelőtt, olaszországi utazása után látogatott el a városba. A bemutatott grafikák a költő fejedelem arcképe mellett számos művét idézték. A legtöbb közöttük a Faust-illusztráció.

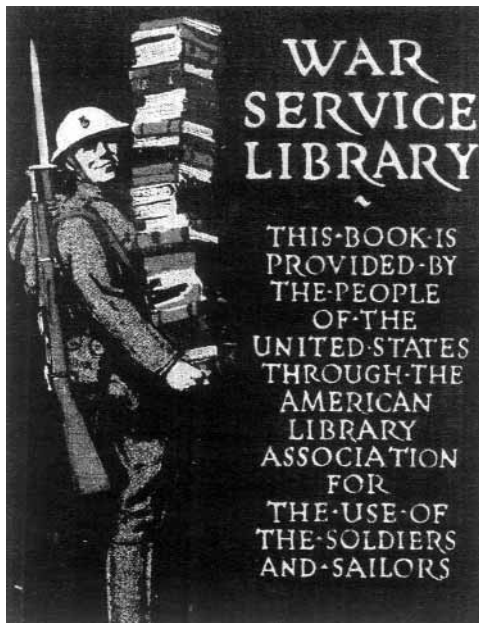

A svájci SELCEXPRESS 71. száma arról ír, hogy Marx 160 évvel ezelőtt fejezte be a Tőke c. könyvét, mely a kommunizmus katekizmusa lett. Egyidejűleg közlik egy olyan könyvjegye képét, melyet a hírhedtté vált könyv bevezető soraira nyomtatnak. (Ezekkel a mondatokkal fenyegette meg a szerző Európát, ígért kísértetével.) Egy botjára támaszkodó, görnyedt öregember árnyképe magára Marxra, vagy csödbement elméletére utalhat a képen. Ezek után milyen színű lehet a szellemes, ironikus exlibris szövege? Természetesen: fekete, vörös színbe borítva!

A Feketeerdő lábánál, a Rajna partján fekvő Walshut öt éve otthona *Marianne Kalt* cikkírónak, aki elragadtatással mondja el, mennyi neves személyiség élt itt vagy a környéken. Cikkét követően több írás foglalkozik a vidék történetével, kultúrájának emlékeivel. – Egy további cikk témája a húsvéti tojás, annak humoros ábrázolásai, a szokásos ünnepi jókívánások tükrében. – A lap bemutat egy olyan ex librist, mely átélte a Titanic 1912-ben történt katasztrófáját. Tulajdonosa a hajót építtető vállalkozó testvére volt. A könyvjegyet egy bőröndben találták, melyet az elsüllyedt hajó roncsaiból mentettek ki. A címeres, mélynyomású grafika reprodukálásáról lemondunk, annak sötét tónusa miatt.

A cseh gyűjtők KNIŽNI ZNAČKA c. folyóiratának 1/2008. száma közli az itt bemutatott, érdekes könyvjegyet. A kisgrafikával azokat a köteteket jelölték meg, melyeket az USA népe a háború idején az állami könyvtárak közvetítésével a katonák és tengerészek számára biztosított. Az ex libris technikájáról nem történt említés.

Egy cikkük hírt ad a lengyelországi Ostrov Wielkopolski-ban kiírt kisgrafikai pályázatról. Az immár hagyományossá vált versengésben 40 ország 372 művésze vett részt. közülük 332-nek alkotásait fogadta el a zsűri. A cseh művészek közül *Jiri Brázda* és *Pavel Hlavaty* alkotásait díjazták.

A Brünn városban rendezett tárlatok sorában immár a harmadik exlibris-kiállításra került sor a közelmúltban. Az 1945 és 1980 évek közötti cseh ex librisek bemutatóján 16 kiválasztott alkotó műveit láthatta a közönség.

A Cseh Exlibris Társaság ez évi kongresszusát *Chrudim 2008* címmel október 10-én tartják meg. A háromnapos rendezvényre június 30-ig lehetett jelentkezni

(a Lapszemlét szerkesztette: Soós Imre)

KÖNYVESPOLC

LENKEY ISTVÁN:

VEZETŐ A PUTNOKI KIÁLLÍTÁSHOZ

A Sajó völgyében, a szlovák határ közelében fekvő Putnok város közönsége májusban figyelemreméltó tárlatnak lehetett tanúja. Az ottani Holló László Galériában kisgrafikai kiállítás nyílt dr. Lenkey István gyűjteményéből. A fiatal korát Putnokon töltő, jelenleg Mohácson élő kultúrtörténész a KBK vezetőségének tagja és lapunk munkatársa is. Így érthető az ügyszeretet és szakszerűség, mellyel az alkalomra készült kiállítási vezetőt összeállította.

Több mint negyven magyar művész kisgrafikája szerepelt a kiállításon. A legtöbb mű, mintegy 30 fametszet, *Fery Antal* munkásságát képviselte. Szerepeltetése annál is inkább indokolt, mert a néhai mester két és félezer darabos fametszet-életműve hozzájárult a magyar kisgrafika nemzetközi jó hírnevéhez. A művek száma szerinti sorrendben öt követi *Nagy László Lázár* és *Diskay Lenke* anyaga. Jelentős darabszámmal szerepelt még a kiállításon *Paulovics László* és *Várkonyi Károly* is.

A művek felsorolása tartalmazza az azokon szereplő szöveget, a lap tulajdonosának nevét, a kisgrafika méretét és az alkalmazott technikát. Ez utóbbi adattal kapcsolatban kifogásoljuk, hogy az nem a világszerte alkalmazott módon történik. Az exlibris-egyesületek nemzetközi szervezete, a F.I.S.A.E. szabályzata szerint ugyanis X2-vel kell jelölni a fametszetet, C3-mal a rézkarcot. (A betű és a szám tehát azonos nagyságú.) A putnoki kiadvány a legfontosabb adatot, a metszet minőségét jelentő számjegyet a betű lábához biggyesztett, bolha nagyságú számmal jelöli. A kicsi számok nehezen olvashatók, alkalmazásuk hiba volt. Ezt a nyomdászai leleményt nem szabad követni, el kell felejtetni!

Örömmel tapasztaltuk, hogy az izléses kiállítású, 20 oldalas kiadvány a mohácsi Hegyi Beszédesek Baráti Társasága füzet-sorozatának immár a kilencedik egysége. Korábbi kiadványaik is eljutottak hozzánk, ismertetésük megtalálható lapunk korábbi számaiban. A dr. Imolay Lenkey István által összeállított, szerkesztett mostani számot annál is inkább szívesen fogadjuk, mert ez Putnokra vitte a kisgrafika jó hírét, olyan tájra, ahol a polgárok körében nem mindennapos vendég a kisgrafika.

Soós Imre

Fábián Péter grafikája (2004)

Fábián Péter 2004